

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

ΑΡΙΘ. 667 (ΦΥΛ. 3)

Σάββατο, 18 Ιανουαρίου 1920

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΥΡΤΙΑΤΙΣ: Χριστούγεννα.—Χωρισμός.—Σε μία ποικίλη.
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Γραφιάς.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Κριτικές σελίδες.—'Ο κα-τάδικος.
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ: Πάμφ.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ—**Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ**: 'Ο Αδων Κε-ζότης (συνέχεια).
Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα και πράγματα.

ΣΤ. Παιδαγωγικά.
ΣΗΜΑΝΣΕΛ: Τὸ συναπάντημα.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: Ἡρώ και Λέαντρος.
ΠΙΚΡΗΓΚΗΣ: Ἐλεγειακά ἐπιγράμματα.
ΑΠΟ ΒΑΘΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΘΜΑΔΑ: Νεοελληνική φι-λολογία.—Ξένη φιλολογία.—Καλλιτε-χνικά.—Μουσική.—Ἡ Κοινή γνώμη.—Περιοδικά.—Χωρίς γραμματόσημο.

Ο ΤΟΚΟΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΚΩΝ

Η ΨΕΗΣΕΝ

ΑΠΟ ΤΗΣ 10^{ΗΣ} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1919

Τὰ τρίμηνα "Έντοκα Γραμμάτια" θὰ δίδουν τόκον 5 ο)ο

Τὰ εξάμηνα " » » » » » 5 1)2 ο)ο

Θὰ ἐκδίδονται δὲ και ἐτήσια μὲ τόκον . . . . . 6 ο)ο

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗΝ

"Αναγεννέει ο γλωσσικός αγών εις την Κοινωπολιτικήν, όπως είδαν εις την γδεσιμάν μας αντιπρόσωποι οι αναγνώσται του «Εθνους», εξ άφορηής του εκπαιδευτικού ζητήματος. Από το ένα μέρος οι «δάσκαλοι» και από το άλλο οι διδάσκαλοι (είνε γνωστός ο σίγος: «διαφέρει δέ ο δάσκαλος πολύ του διδασκάλου») Οι μόν, συνεχίζοντες τας περιρριεΐς παραδόσεις του Γλωσσολογισμού, οι δέ, ζητούντες περισσότερον φώς, περισσότερον άερα, περισσότεραν ζώην και άληθειαν τέλους γράτων διά τα εκπαιδευτικά μας πράγματα. Από όλην αυτήν την πάλην δέν είναι δυνατόν παρά να ώφεληθή ό τι έπάρχει ζωντανό δηλ. ή Δημοτική, σημειώνουσα και εις τον άλιότροπον Έλληνομιόν την κατάκτησιν, που έχει πραγματοποιήσθαι εις την Έλευθέραν Ελλάδα, την εισόδον της εις τα δημοτικά σχολία, έως ότου άποκατασταθή ολοκληρωτικώς εις τα δικαιώματά της. Οι δημοδιδάσκαλοι, οι πραγματικοί φορέσται της ήθητης εδωστικής, κάθε γενεάς, οι σκαπανείς του μεγαλείου κάθε έθνους, δέν νικήσουν τους μεγαλοσχήμονας καθηγητάς.

Επειδή ο λόγος περί σχολικής μεταρρυθμίσεως, άξίζει να υπομνησθή, ότι εις την Κοινωπολιτικήν ήνας ιατρος οπτολαγγολόγος, ήνας ποιήτης της Έπιστήμης, ο Φώτιος Φωτιάδης, ο όποιος με το πρό έτών έποδόν ηχητικέλευθον έργον του, «Το γλωσσικόν μας ζήτημα κ' ή εκπαιδευτική μας αναγέννησις», εβροντοώνητος μερικώς ηοπεινάς άληθείας, που ήρημητέψσαν θαμηδόν εις έργα από τον έπώδερμον των Φιλελευθέρων. Ο κ. Φωτιάδης είνε σήμερον γέρον και δέν γνωρίζονεν κατά πόσον συμπεριχει το νέον εκπαιδευτικόν άγώνον. Έν πλείη όμως περιπτώσει έχει την υπερίστην ικανοποίησιν να βλέπη ανατέλλουσι τον θρίαμβον των ιδέων, διά την επικράτησιν των όποιων ήρωισθή με όλον το κύρος της επιστημονικής του προσωπικότητος.

Έφημ. «ΕΘΝΟΣ»

ΟΙ ΝΕΟΙ

(Από τους νέους της Σιμόνης μάς στάλθηκε το γράμμα αυτό που με ξεχωριστή συγκίνηση το δημοσιεύουμε)

Στην ακούραστη κ' υπομονετικά δουλεύουσα συντροφία του «Νουμά», που άδιάκοπα όργώνει με τ' άτσάλινο άλέτρο — το «Νουμά» μάς — τη χέρσα γις της γλιόπαθης Ελλάδας, εικόμαστε ο καινοουργιος χρόνος να την τονώση με νέες δυνάμεις, για να μπορέση να σπείρη άπλόχερα τα σπορικά του άληθινού και του ώραιού, και ν' άξιωθει να καμαρώσει γρήγορα την πατρίδα μας γλωσσοπράσινο και λουλουδιασμένο περιβάδι.—

Σιμόνη 31 του Δεκέβρη 1919.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ καρνά και τσιγαρέττα Άμφίσης

ΤΡΑΛΛΗΜΑΓΚΑ-ΦΗΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Κων—ονικό. "Αν και δέ σύμφωνοίμε, δημοσιεύουμε δώ τη συμβουλή σου «Σ' έναν ύπομήφισ» :

Πάλι ο' άποξενώσατε, άκοδες! άπ' τ' Άριστέϊ!

Πάρα «Πενιές» λοιπόν και σό! ή γράφια είν' άσπείο.

—κ. Ι. Μ. Η. Καλούτσικα, μά έχθον κάτι άρνούω.—κ. Ν. Χρηστ. Ώραίοι στίχοι, μά πολλές χαρμώδες κ' άγαυό το νόημα. Δούλεψ τα λίγο περισσότερο.—κ. Αρ. Στ. Εύχαριστούμε πολύ. Από τους στίχους σου και μάλιστα από τα μυγαλάνια καταλαβαίνουμε πως έχεις μέσα σου πολλή ποιήση, μά σου λείπει ή τέχνη στην έκφραση. Δουλειά λοιπόν.—κ. Τ. Φωτ. Άέν πρέπει να βιάζεσαι. Δέ βλέπεις πόσα λόγια διαγράμματα δημοσιεύουμε. Πού τόπος για τόση βία.—κ. Ν. Αιφ. Θα δημοσιευτεί το «Κάτι Έπώδι». —κ. Άλεστ. Εύχαριστούμε για τα καλά σου τα λόγια. Οι στίχοι σου όμως είναι άκόμα άδέξιοι. Μελέτησε. —κ. Μ. Σακ. Δέ μάς άρέσουν κάτι πονά, πονείς, πονεί κτλ. Το γράμμα σου μάς συγκίνησε. Σού αφήσαμε το χέρι.—κ. Κ. Αιδ. Αυτό άκριβώς σου γράφουμε πως είναι άρκετά καλό μά δά το θέλαμε να κάνε περισσότερη παραχώρηση στη λογική— και στη σύνταξη προσθέτουμε. Βέβαια έκρινος που γράφει έχει τι θέλει να πεί ή δυσκολία και ή τέχνη είναι να κάνει και τον άλλον να το καταλάβει άκόμα. Ένας νέος μάλιστα ποιήτης πρέπει να μη δίνει κόπο, γιατί άλλωστια δέν τον διαβάει κανείς. "Ε, όταν πιά γίνει κανένας γνωστός και άγνωστός, μπορεί και σπείε καριά φορά, και το κεφάλι του θαυμαστή του! —κ. Γεωργ. Δουτ. Και πάλι σου λέμε: έχεις ποιήση, πολλή, μά πρέπει να δώσεις προσοχή και στη στιχογραφία και στην έκφραση. Θα δημοσιευτεί το «Νύχτες μου και Μέρες μου». Και μια παραίτηση: μη μάς στέλνεις πολλά μαζί, για να προφταίνουμε να τα κοιτάζουμε με πιότερη προσοχή.—κ. Ι. Κ. Λιαν. Στείλε μας κανένα μικρότερο.—κ. Γ. Χατζ. Την καθαρεύουσα και μάλιστα στην ποιήση είναι άδύνατο να τη χονέψουμε.—κ. Γεωργ. Στε. Ώραία έπίθεση που τυχαίνει παντού και πάντοτε, όμως χαμιάζεται τεχνικό δούλεμα.—κ. Γ. Α. Βαλρ. Λαμπρό το γράμμα σου σύμφωνοίμε άπόλυτα. Οι στίχοι σου όμως άκόμα δέ μάς ικανοποιούν.—κ. Παροδ. Θα δημοσιευτεί.—κ. Γ. Φωτ. Πάρα πολύ ξελιγωμένο. —κ. Μ. Παπανικ. Θα δημοσιευτεί, μά να διορθώσεις πριν το τέλος του σου στίχου: «κατ' άπ' ουράνια». —κ. Δ. Α. Δαν. Εύχαριστούμε για το γράμμα σου. Οι Στροφές δέ μάς πολυαρέσουν.—κ. Αρ. Σταθ. Φιλιαρά. Τέτοιο που ζητάς, κανένα άπόλυτα καλό δέν έπάρχει. Θα μπορούσε όμως να διδαχτεί από σκηνή, κατένα άρχαίο δράμα, και μάλιστα ο «Οιδίποδας Τύραννος» του Σοφοκλή, που την καλύτερη μετάφραση για την ώρα έχει κάμει ο κ. Φώτος Πολίτης, και που άν του τη ζητήσε ίσως τη δώση, για τέτοιο σκοπό.

ΕΛΕΓΕΙΑΚΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕ ΖΑΚΥΘΙΝΟ

Λύσσαξες για να το πάρεις, μά το πήρεν ο Γεωργάκης. Τώρα πιά μην το κιαλάρεις κι άλλο δράμα μη φορμάρεις. Για τον Άδη μη σαλπάρεις, κι από ζούλια μη σαλπάρεις. Πάψε να το κορτεζάρεις, πάψε να μπαρτζολετάρεις, πάψε πιά νάσαι μουρντάρης. Το Δροσίνι μη όγοράρεις. Τους μυχούς κι άν νοσοκιντάρεις, όχι, εσύ δέ θά το πάρεις!

***

ΣΤΟ ΣΙΟΡ ΓΡΗΓΟΡΗ

Στά ουράνια πέσει άνέβασες τον πονηρό Δροσίνι, μά κείνος το χουσό λιλι, καθόλου δέ σ' το δίνει. Φέτος που τονέ χτύπησες, δέν άλλαξ' ό ντορός. Την πονηριά με πονηριά πλερώνει ο πονηρός.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 18 Ἰανουαρίου 1919

ΑΡΙΘ. 667

ΝΕΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Χριστούγεννα. Νύχτα θαθεία, και τὸ φεγγάρι
μέσ' ἀπ' τὸν οὐρανὸν ποὺ ἀναγαλλιάζει,
στῶν δέντρων τὰ γιμνά κλαριά
στολίδι ἀτίμητα ταιριάζει.
Κι ἀρχίζει και με τέχνην ἀραδιάζει
στ' ἀκρόβλωνα — γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴ χάρη —
σειρὰ - σειρὰ μαργαριτῶν !

Φεγγάρι, φεγγαράκι, ἔλα και στολίσε
τὴν κρῶα, τὴν ἄδεια κίμαρή μου.
Τὸ μοναχὸ παιδί μου
μεγάλωσε και πῶει στὴν ξεντεία.
Μὰ ἐμέν' ἀπόψε ἡ σκέψη μου γυρίζει στὰ παλιά
τὰ χρόνια, και τ' ἀναζητᾷ ἡ καρδιά μου
και τὸ ποθεῖ, μικρῶν ὡς εἶτανε
τὸ μοναχὸ παιδί μου.

Ὡ ! ἔλα, ὡς νὰ τὸ εἶχα ἐδῶ κοντά μου,
μὰ μυστικῶς νὰ κάνουμε γιορτή.
Φεγγάρι, φεγγαράκι,
Φέξέ μου γιὰ νὰ θυγῶ ἀπ' τὸ κρυτὸ
ὅλα τὰ παιγνιδάκια τὰ παλιά,
κι ἀπ' τὴ λησμονημένη τὴ γωνιά
τῶν Χριστουγέννων τὸ δεντρούκι.

Νὰ οἱ στρατιῶτες, νὰ και τὸ καράβι,
νὰ τὸ ναυτάκι μέσα στὴ βαρζούλα
— ὦ ! πῶς γιὰ σένα ὁ πόθος μου ξανάβει
ποῦ βρισκεσαι, παιδιάτικη καρδούλα ; —
σὲ κρᾶζει ὁ καρναγικιόλης, δές, ἀκόμα
γελάει με τὸ πλατὶ του στόμα,
κι ὁ ἄγγελος με τὰ φτερὰ ἀπλωμένα
ἔτοιμος γιὰ ταξίδια ὄνειραμένα !
Καλῶς τον και τὸ γέρον Ἀη Βασίλη
με τὸ κρυφὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη . . .

Φεγγάρι, φεγγαράκι, ἐσὺ τὸ φῶς σου,
κι ἐγὼ θὰν τοῦ κρημάσω τὴν καρδιά μου . . .
Μὰ τί θαθεία σιγή ! στὴν κίμαρά μου
καμμιά χαρὴς κραυγὴ δὲν ἀγροικεῖται.
Ὡ χιλοφιλημένο μου χεράκι,
χεράκι ποὺ μεγάλωσες, κι ὡστόσο
πάντα μικρὸ σὲ βλέπω ἐγὼ, χεράκι
φτιαγμένο ἀπὸ θελοῦδο κι ἀπὸ χροῦδι.
ἄγγελικῶς φτερούγας, ὦ χεράκι,
ποῦ εἶσαι και δὲν εἶσαι πουθενά,
ἔλα στὴ μυστικιὰν ἐτούτην ὥρα,
ἔλα νὰ μάσεις τὰ παλιά σου δῶρα,
ἔλα και σάλειψε τὰ παγωμένα φύλλα
σὰ μιά πνοή, σὰ μιά ἀνατριχίλα,
κι ὕστερα κούρσου με τ' ἀστέρι τῆς Αὐγῆς,
ἀνάμεσα θανάτου και Ζωῆς.

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Χρῆσὸ μου ἀγόρι, θέριεψεν ὁ πόνος
μέσ' στὴ δοκιμασιμένη μου καρδιά.
Γιὰ συλλογίσου ! Πέρασ' ἕνας χρόνος
ποῦ μ' ἄφησες νὰ πᾶς στὴν ξεντεία.
Ἡ ὄσφρανή ἀγκαλιά μου σὲ γυρεῖει
— Φολιά δίχως τὴ ζέστα τοῦ πουλιοῦ —
τὸ στόμα μου γιὰ σὲ κρυφοσαλεύει
κι ἀκούω τὸν κούφιον ἦχο τοῦ φιλοῦ.
Μέρα τὴ μέρα σόνουνται τὰ χάρδια
ποῦ γιόμιζαν γιὰ σὲ τὰ δύο μου χεῖρια
κι ἔτσι σφιχτοδεμένα τώρα κι ἄδεια
μοιάζουν σὰ νὰ τὰ λάβωσαν μαχαλῶα . . .

ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΝΕΜΕΝΗ

Τὸν Πόνο σου, φτωχὴ ψυχῆ, πόσο τὸν ἐξῆσα βαθιά
κι ἐγὼ στὰ περασμένα !
Πόσο τὰ μαύρα φίδια του, ποῦ σοῦ σπαράξουν τὴν καρ-
μὲ σπάραξαν και μένα ! (διά.)
Τὴν ἄγρια τούτη σφυροὰ με τὸν ἀτέλειστο θυδὸ,
ποῦ ἀνοίχτηκε μπροστά σου,
νὰ τὴ μετοήσεις δέμητορεῖς ὡς τὴ μετροῦα ἡ ξένη ἐγὼ,
ποῦ βροῖσκομαι μακριά σου.
Ἦρθεν ἡ ὥρα κι ἡ στιγμή, νὰ δεῖς τὸ δράμα τῆς ζωῆς
πῶς παίζετ' ἐδῶ κάτω
κι ἔπίσημα νὰ γνωριστεῖς με τὸ μυστήριο τῆς αἰγῆς
τοῦ φοβεροῦ θανάτου . . .

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΙΑ

ΓΡΑΦΙΑΣ

Στὴ γιορτῆ τοῦ ἀδερφοῦ μου Θάνου

Οἱ ὥρες μ' ἐκλώμιαναν, γυροῦς
ποῦ θροῦθηκα ξανά
σιγᾶχόριστο τραπέζι.
(Ἀπ' τὰνοιχτὸ παράθυρο
σὶν τοῖχο ἀπικρονᾶ
ὁ ἥλιος γλιστροῦει και παίζει).
Διπλώνοντας τὸ σιῆθος μου
γυροῦς ἀναπνοῆ
στὴ σκόνη τῶ χαρτιῶ μου,
ῤσφύζει γλυκὰ κι ἀκούγεται
χιλιόφωνη ἡ ζωὴ
σὰ ἐλεύθερα τοῦ δροῦμου).
Ἀπόκαμα, θολώσωνε
τὰ μάτια μου κι' ὁ τοῦς
ὅμως ἀκόμα γράφω.
(Στὸ βάζο ξέρω δίπλα μου
δύο κρῆνους φωτεινοῦς
σὰ νᾶχον θρεῖ σὲ ἴδρω).

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ

Στό καινούριο του έργο ο κ. Θεοτόκης μās παρουσιάζει την ακόλουθη φιλοσοφική άποψη που αξίζει, μα την αλήθεια, να την παρακολουθήσουμε από κοντά: 'Ο Θεός — μās λέει — επίτηδες αφήνει τὰ πλάσματά του να αμαρτάνουνε, για να τὰ κάνει έτσι να νοιώσουνε ύστερα την άγισινή, που με γαληνή φαιδρότητα χαρίζει σ' αυτά ή μετάνοια. Γι αυτό υπάρχει στον κόσμο ή κακία για να δοκιμάζεται ή καλώςή των ανθρώπων, που είναι σαν ένας θείαμβος του αγαθού, τής αρετής, πάνω από τους πειρασμούς τής κακίας. 'Η μετάνοια λυτρώνει τον άνθρωπο. Τόν αγιάζει. Και μπορεί μια αμαρτωλή ψυχή να λυτρωθεί στη φοβερή ώρα του θανάτου, μπορεί και στον άλλο κόσμο να βρει τή μετάνοια. 'Ο προορισμός του ανθρώπου είναι να δοκιμαστεί και να νικήσει ή καλώςή του.

Πάνω στη φιλοσοφική αυτή βάση ο κ. Θ. πλέθει τὸ μύθο του έργου του. 'Ο Τουρκόγιαννος είναι ένας κομπογυρισμένος χωριάτης, που δουλεύει στα χωράφια του Γιώργη Αράνημου. Είναι γιος ενός Τουρκού, που άπάτησε τή μάνα του στα βουνά τής Χειμάρας, πέρασε όλη του τή ζωή με φτώχεια, με στρωξέες, ξενητεύτρες, ζητιάνευς, γνώρισε τους ανθρώπους, μαθήτευσε κοντά σ' ένα σοφό δάσκαλο, και στα τελευταία, φιλοσοφώντας πάνω στη ζωή των ανθρώπων, που τόν είχαν κατατρέξει και που συμπάθεια καμιά απ' αυτούς δεν είχε βρει, και ζητώντας να καταλάβει γιατί να βασίλευει τόσο άδικα στον κόσμο, γιατί να υποφέρουνε τὰ αγαθὰ πλάσματα, τ' άδύα παιδιά, οί αγαθοί άνθρωποι και τ'άγαθὰ τὰ ζώα, άκουσε μια φωνή από τὰ βάθη τής καρδιάς του να τὸν λέει πως αυτά όλα είναι μυστήριο, όπως και τόσα άλλα μυστήρια τής δημιουργίας, και πως μόνο οί πεθάνοντες, πηγαίνοντας στον κόσμο τής Αλήθειας, δηλαδή στην άλλη Ζωή, μπορούσανε να τὰ ξεδιαλύνουνε. Τότε ο Τουρκόγιαννος ήθελε να πεθάνει, μα ύστερα ένοιωσε πως είχε άνωτερο προορισμό, πως έπρεπε να ζήσει, μα όχι για να ξεδιαλύνει αυτό τὸ φανταστικό μυστήριο, κα αφού πειστεί ο ίδιος, να πείσει και τους άλλους πως αὐτουνού του εϊθους τὰ μυστήρια είναι μόνο προϊόντα τής άμόρφωσης και άγραφής φαντασίας μας, μα να ζήσει για να πληρώνει αὐτὸς τ' άδικήματα των άλλων και να λυτρώνονται έτσι οί αμαρτωλές ψυχές. "Έτσι ο περιεργος αὐτὸς χωριάτης, που τὸ κεφάλι του είναι γιομάτο από θεολογικές και φιλοσοφικές θεωρίες τής ίδιας του τής πείρας και που αγαπάει να μιλάει τὸ πὸ πολύ με ρητὰ τής "Αγίας Γραφής, φαντάζεται πως ή άποστολή του είναι να κάνει τὸν κήρυκα τής αρετής, να προσκαλεῖ τους αμαρτωλούς να μετανοήσουνε, να τους διευκολύνει με τή διδασκαλία του στὸ έργο τής ψυχικής τους ἀποκατάστασης, να πάσχει αὐτὸς, να φρονιίνεται αὐτὸς τῆς αμαρτίας των άλλων, μόνο και μόνο για να βρει έτσι τήν ευκαιρία να τὸς σώσει. Ένας μυστικώτατος τύπος, που βρίσκει ήδονή να τὸν άδικούνε. Ένας περιεργος επιδιορθωτῆς χαλασμένων ψυχῶν, που στήνει τὸ εργαστήρι του στα τελευταία μέσα στη φυλακή. Σκοπώνει τὸν άφεντικό του ο έραστής τής γυναίκας του Πέτρος Πέπονας, ένοχοποιείται αὐτὸς από τὸν ίδιο τὸ δολοφόνο, κα αὐτὸς, ἐνῶ έχει τὸ μέσο

να ποδείξει τήν αδωότητά του και να γλυτώσει τήν καταδίκη του, φανερόνοντας στὸ Δικαστήριο τὸν ένοχο έραστα του κατήγορού του Πέπονας με τή γυναίκα του άφεντικού του, αὐτὸς αφήνει να τὸν καταδικάσουνε σε ισόβια δεσμά, μπορούσε και σε θάνατο, νομίζοντας πως έτσι, με τή δική του θυσία, μπορεί να λυτρωθύνε οί ψυχές εκείνων που μαρτυρήσανε ενάντια του για να καταδικαστεί, δηλαδή τὸν δολοφόνο. Μέσα στη φυλακή ο Τουρκόγιαννος κάνει τὸ δάσκαλο στους άλλους φυλακισμένους, τὸς προσκαλεῖ να μετανοήσουνε, τραβάει αληθινὰ με τὸ μέρος τους μερικὸς, όσο που μια μέρα βλέπει να φέρουνε στη φυλακή τὸ δολοφόνο, μα όχι για τή δολοφονία, παρὰ για κάποια αντίσταση στην έξουσία, που θα τὸν αναγκάσει να μείνει μαζί του ξη μήνες φυλακή. Τότε γίνεται μια σκηνή, που σὰ να μὴν είναι και πολύ ψυχολογημένη. Μόλις βλέπει τὸ Τουρκόγιαννον αληθινῶς δολοφόνο, μετανοώνει άξαρφα κα ομολογεί πως αὐτὸς είναι ο φονιάς. "Έτσι λυτρώνεται κα αὐτὸς από τήν αμαρτία, πέφτοντας στην άγκαλιά τής μετάνοιας. Τί γίνεται έπειτα δὲ μās τὸ λέει ο κ. Θεοτ. μα υποθέτουμε πως ύστερος από τήν ομολογία τὸν αληθινὸν δολοφόνο ο Τουρκ. θα παίρνει χάρη και θα θγαίνει από τή φυλακή για να ξεκαλοουθήσει κα ὅξω από τή φυλακή τὸ περιεργὸ έργο του τής σωτηρίας των αμαρτωλῶν.

Ομολογούμε πως τὸ πρόσωπο του Τουρκόγιαννου μπορεί να μās είναι πολύ συμπαθητικό, μα ή φιλοσοφία του δὲ θα μās ένθουσιάζει καθόλου. 'Ο Τουρκόγιαννον τόσο νοιάζεται για τή σωτηρία των άλλων, ξεχνάει πως πάνω από καθετὶ άλλο, έχει χρέος να σώσει τὸν εαυτό του. Τὸ αίσθημα τής αυτοσυντήρησης είναι άνωτερο από κάθε άλλο, ή ένας άνθρωπος που θέχεται να καταδικαστεί σε ισόβια δεσμά για χάρη ενός κοινου δολοφόνο, και μιας άπλης γυναίκας, που ούτε καν τονε συμπάθει, δὲ μās φαίνεται να είναι άνθρωπος από τὸν κόσμο αὐτό. Δὲν είναι και άνθρωπος φυσικός, παρὰ ένας παθολογικῆς τύπος, που ξεφεύγει τὰ σύνορα τής τέχνης και μπαίνει στη δικαιοδοσία τής ψυχιατρικής. Μα τέτοιοι τύποι άρρωστοι δὲν μπορούνε να μās ένδιαφέρουνε περισσότερο από ὅτι μπορεί να μās ένδιαφέρει ένας άρρωστος μέσα σε μια κλινική. Μόνο ο αιώνας, ο γερός άνθρωπος, μέσα στην τραγική σύγκρουση τής ζωῆς του πρὸς τὸν εαυτό του και πρὸς τή ζωή, μπορεί να μās γεννήσει τήν καλλιτεχνική συγκίνηση που περιμένουμε από ένα έργο δημιουργικό. Να θυσιαστεί κανείς για μίαν άψηλή ιδέα, για ένα άνωτερο ιδανικό, τὸ νοιώθουμε. Μα αὐτὸς ο Τουρκόγιαννον, που βλέπει τήν κοινωνική άδικία, τὴν δοκιμάζει μάλιστα πάνω στον ίδιο τὸν εαυτό του με τὸν πὸ σκληρὸ τρόπο, κα ἀνὰ να καθύνει τή σκέψη του και να νοιώσει πως ή άδικία αὐτὴ έχει τις ρίζες της μόνο στην κατῆ κοινωνική σύσταση που πρέπει ναλλάξει για ναλλάξει κα ή ὄψη του κόσμου, αὐτὸς προσφέρεται να γίνει τὸ θύμα για να συντελεστεί άλλη μια μεγάλη κοινωνική άδικία, όπως είναι ή καταδίκη ενός άδύου, ένας τέτοιος άνθρωπος γίνεται ένα πολύ κακό κοινωνικό παράδειγμα, που δυσκολεύει τήν κοινωνική ἀποκατάσταση. "Όχι. Δὲν μπορεί αὐτὸς νάναι ο προορισμός μας, ούτε μπορούμε να περιμένουμε τή μετάνοια των αμαρτωλῶν για να καλητερέψουμε τή ζωή μας, ούτε δεχόμαστε πως ο Θεός έπευδαίνει μ' έναν άποιονήτα τρόπο στη ζωή μας για να δοκιμάσει τὸν ή αρετὴ μας.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΗΡΩ ΚΑΙ ΛΕΑΝΤΡΟΣ

Το θέατρο του Ώδειου με την παράσταση της Ηρώς και του Λεάντρου κατόρθωσε να παρουσιάσει μια επιτυχία όχι πια μόνο σχετική, κατόρθωσε σε πολλές στιγμές να δώσει την αληθινή καλλιτεχνική συγκίνηση πολύ δυνατή, να επιβάλλει το τραγικό ρίγος. Και κείνοι που δεν απελίζονταν από τα χτυπητά, συχνά ανηφόρα, λάθη των παραστάσεών του, γιατί διαισθάνονταν βαθύτερα μια ειλικρίνεια, μια αγνή, άφροσύνη στην Τέχνη που δε μπορούσε ήμαρ δεν είχε άκμα από την έκδηλωσή, και κείνοι που πιστεύουν ότι το θέατρο του Ώδειου πρέπει να κρίνεται με συμπάθεια πάντοτε πολύ αυστηρή γιατί του αξίζει, και κείνοι που κάτι μεγάλο περίμεναν και περιμένουν από το θέατρο του Ώδειου, δεν τολμούσαν ποτέ να ελπίζουν ότι θα κατόρθωνε τόσο γρήγορα να μὴν ενδιαφέρει μόνο σαν προσπάθεια, αλλά και να ενθουσιάζει, να συγκλονίσει.

Φυσικά δεν ήταν τέλεια ολοκλήρη η παράσταση. Είχε πολλά σημεία πολύ χλωμά, άκμα και λανθασμένα, όλη ή άρχή ήταν μάλλον μέτρια με τάση του καλού, παρά καλή, στις τελευταίες όμως εικόνες υπήρξε τόσο αληθά, ώστε έσθυσε κάθε αμφίβολη έντυπωση, και σκόρπισε τραγικά, απόλυτα, το σπαραγμό του έργου.

Η Ηρώ και ο Λεάντρος είναι έργο θεατρικό. Είναι μακρύ, χωρίς ενδιαφέρον, κι όμως ένδω παίζεται συγκρατεί, δεν αντιλαμβάνεται κανένας τα μάχη του, ούτε το σχεδόν άνοητο για τη σημερινή μας αντίληψη της πλούσιας δράσης του. Δίνει άπειρη ύλη δημιουργίας στην ήθοποιό, ζητεί από αυτόν κίνηση, δύναμη, αίσθημα, φυσικότητα, ειλικρίνεια, αλλά και περίπλοκη, έστω και λεπτή ψυχολογία, καιμιά στοχαστική, έσωτερική ζωή.

Είναι τραγωδία καθαρά ρομαντική. Με λυρισμό άσχετά κοινό. Ο Γκριλάρτζερ αντίλησε το θέμα του από την ελληνική μυθολογία χωρίς να συλλάβει τίποτε από την αρχαία ψυχή. Το δράμα του δεν έχει τίποτε το κλασσικό, ούτε καν το νεότερο κλασσικισμό, όπως π. χ. η Ηλέκτρα του Χόφμανσταλ που μ' όλο τον υπερεκνευρισμό της, το σχεδόν ύστερικό, διατηρεί τη λιτότητα, την κλασσική άρμονία. Η εμπνευση του Γκριλάρτζερ είναι μάλιστα πολύ περισσότερο χριστιανική, παρά αρχαία ελληνική.

Και τα σκηνακά του Θεάτρου του Ώδειου ήταν πολύ περισσότερο ρομαντικά παρά κλασσικά. Δεν είχαν τίποτε το απλό, το άρμονικό στη γραμμή ή στο χρώμα, τίποτε πὴ εμπνευσμένο από τη νεώτερη αισθητική, αλλά δεν ήταν άσχημα, ήταν σκευφή πλούσια, επιδεικτικά, σύμφωνα με το πνεύμα του έργου. Και μόνο στην πρώτη εικόνα (και στην τρίτη όπου οι καρέζες ήταν αγγυπτακέζ), όσο κι α δεν ήταν απαραίτητη στην «Ηρώ και Λεάντρος» μιά δοθή αναπαράσταση του αρχαίου περιούρου, θα μπορούσε ο σκηνοθέτης να είχε αποφύγει κάποιες υπερβολικές πια, άσχημες παρατονίες.

Οι αρχαίοι Έλληνες δεν περιμάκλωναν τις στίλες

των ναών, δε στόλιζαν τα αγάλματα των Θεών, με στεφάνια από τριαντάφυλλα. Τα τριαντάφυλλα είναι Ρωμαϊκά. Οι αρχαίοι Έλληνες έπλεκαν τα στεφάνια τους με κισσό, με δάφνη, με έλιά. Τα δυή αγαλματάκια των θεών, όσο κι αν ήταν σκεπασμένα με τριαντάφυλλα και λουλούδια, διακρίνονταν. Το ένα ήταν ένα άγγελουδι της ιταλικής αναγέννησης, και το άλλο ένα άγαλμα έντελώς σύγχρονο, μιά απομίμηση, όχι του Υμέναιου, που σ' αυτόν προσεύχονται, αλλά της Αφροδίτης της Μήλου, όπως είναι σήμερα. Κι αν παραβλέπει κανείς ότι η Ηρώ κι ο Λεάντρος έζησαν σε χρόνους μυθολογικούς, πολύ πριν δημιουργηθεί το άγαλμα της Αφροδίτης, κι αν τους υποθέσει συγχρόνως, είναι γνωστό ότι η Αφροδίτη δεν κλάστηκε άνάπηρη, και ότι μονάχα ο καιρός της έσπασε τα χέρια. Κ' η προσευχή συνοδεύεται από άρμόνιο και χορό, που τραγουδούσε ένα καθαρά καθολικό ύμνο.

Το θέατρο του Ώδειου επιζητεί με μανία και συχνά χωρίς λόγο την υπόκρουση μουσικής. Ίσως για να δείξει ότι είναι και μουσικό έδραμα, αλλά είναι περίεργο, ακριβώς για αυτό, να αντιλαμβάνεται τόσο λίγο χρόνο πρέπει να είναι σύμφωνη ή μουσική με το έργο. Κόψμα, γιατί η κίνηση του λαού, σ' όλο το διάστημα της προσευχής, είχε κάποια άρμονία και ζωντάνια και την είπε η δ. Κοτσάλη (Ηρώ) με εξαιρετική ψυχή, μεγαλοπρέπεια, και στο τέλος, όταν βλέπει το Λεάντρο και αντιλαμβάνεται τι θυσιάζει με την άφιρόση της στη θεά, ύψώθηκε σε σπαραχτική συγκρατημένη άγωνία, δύναμη στην αυτοθυσία.

Η επιτυχία όφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην ήθοποιά και ιδιαίτερα στο παίξιμο της δ. Κοτσάλη και του κ. Δεστούνη. Η προχρειακή τους εμφάνιση ήταν σχεδόν μιά αποκάλυψη. Το έμφυτο τους τάλαντο διακρίνονταν πάντοτε, αλλά τόσο διαστρεμμένο, τόσο πνιγμένο από μια ψεύτικη αντίληψη και μιά έκδημη πια ψεύτικη ανταπόδοση, δε δημιουργούσε παρά παρατονίες, και μόνο σπάνιες κ' έντελώς στιγμιόσες αναλαμπές, ώστε δεν προξενούσε παρά αποστροφή για ένα τέτοιο παίξιμο, μαζί με βαθιά λύπη για την καταστροφή μιάς δύναμης. Ρίξωσαν τελευταία όλοένα βαθύτερα την αμφιβολία α θα μπορούσε το φυσικό τους τάλαντο να υπερνικήσει ποτέ το παραστράτημά τους. Κι ύμως λυτρώθηκε. "Ας εξακολουθήσει!

Ο ρόλος της Ηρώς είναι σαν πιασμένος για τη δ. Κοτσάλη. Καθόλου περίπλοκος, χωρίς καιμιά έσωτερική ψυχολογία, και σύγχρονα πολύ τραγικός, πολύ θεατρικός. Μόλις άνοιξε η σκηνή, παρουσιάστηκε έντελώς αλλοιώτικη παρά σε όλες τις άλλες της εμφάνισης. Δεν ήταν μόνο εξαιρετικά όμορφη. Τὸ σώμα της έχει μιά κλασσική γραμμή που άρμονίζεται τέλεια με τα αρχαία πρόσωπα και αναδείχεται σ' αυτό. Φυσική, αισθάνονταν ότι έλεγε, και το έλεγε σχεδόν πάντοτε σωστά, και οι κινήσεις της ήταν λιτές, συγκρατημένες, σχεδόν όλες σωστές. Στην αρχή είχε ακόμα μερικές παρατονίες, την παράσερναν κάποτε τα συνηθισμένα της τίς και η ψεύτικη της επτήδευση, αλλά όλα εξαλειφώθηκαν από το αληθινά ύπεροχο παίξιμό της στις δυό τελευταίες εικόνες.

Στην αρχή, γιατί και τότε είχε στιγμές δυνατές,

ίσως να την άδικησε κι ο κ. Ροντήρης (Λεάντρος). Έπαιζαν μαζί τις περισσότερες, όλες τις σπουδαιότερες σκημές, και αδυνατίζε κάθε έντυπωση που προ-ξενούσε κείνη, και την ίδια θα την εμπόδιζε, το εκ-νευριστικά σαγλό κι άφηγα κι ανυπόφορα λιγωμένο παίξιμο του κ. Ροντήρη. Ο Λεάντρος είναι άθλητής, είναι κολιμπητής, είναι ήρωας, αγαπά παράφορα κι ά-πόλυτα ρεαλιστικά κι' ιδανικά, σαν άντρας δυνατός. Ο κ. Ροντήρης παρουσίασε το Λεάντρο σαν νεανί-ωο άνουσιο.

Ο κ. Δεστούνης (Ναϊάληρος) έδειξε από την άρ-χη φυσικότητα, ζωηρότητα, σφοδρός, κυριαρχούσε στη σκηνή, αλλά ίσως όχι αρκετά λεπτά. Φάνερωσε ζωντανά όλη τη δυνατή φίλια που έχει ο Ναϊάληρος για το Λεάντρο, την ευθυμιά του νεότητά και σύχρο-να το άντριχά μεσομένο τον μυαλό, αλλά χωρίς ευ-γένεια. Και κείνος όμως, όταν ανακάλυψε το Λεάν-τρο νεκρό πιά, και στάθηκε κοντά στο νεκρό του, ύ-ψώθηκε στην πολύ μεγάλη τραγική τέχνη. Ο ρόλος του ήταν τότε πολύ δύσκολος γιατί ήταν σχεδόν βου-βός. Τις λίγες φράσεις του τις είπε έντελώς λιτά και τόσο σπαραχτικά. Μέσα τους έκλαιε όλόκληρος ο πό-νος του. Στέκεται και σής δυο εικόνες σχεδόν άκίνη-τος κοντά στο Λεάντρο και κλαίει. Κι ο κ. Δεστούνης κατόρθωσε να κλαίει πραγματικά. Δάκρυα βρέχανε τα μάτια του κι' ή στάση του ήταν άρρα και άνατομικά μελετημένη. Ο σπασμός των ώμων του, του λαιμού του, των χειρών του, έκλαιε άληθινά, όχι επιτηθεμέ-να.

Ο κ. Παπαροήστος (Ιερέας) είχε στιγμές πολύ ά-δύνατες, πολύ άσημαντες, κι άλλες όπου έκλεινε και στους τόνους της φωνής του και στη στάση του, όλη την επιβλητικότητα, όλο το μεγαλείο του Ιερέα, όλη την άλύγιστη, σκληρή αυστηρότητά του, γιατί νομί-ζει, γιατί πιστεύει, ότι ο νόμος της Θεάς πρέπει να τηρηθεί άμείλιχα, ότι αυτό είναι το καλό και για κείνους που βασανίζει.

Ο Ιερέας συμπαθεί βαθιά, γιατί τόσο τους ξέρει τους ανθρώπινους πόνους, μα' υπέρτεροί τους είναι πάντοτε οι θεοί. Η επιείκεια, αντίθετη στη μόνη Ά-λήθεια, την Άλήθεια των Θεών, ή' αυξήσει μόνο τη δυστυχία.

Η δ. Κωνσταντίνου γίνεται όλοένα πιο χαριτωμέ-νη. Έχει πολλή ευγένεια, φυσικότητα, δροσιά, και ό,τι λέει το λέει με πολλή λεπτή κλαιωστικότητα.

Το θέατρο του Ώδειου με την Ήρω και το Λεάν-τρο έδωσε κάτι περισσότερο από ύπόσχεση. Την έν-δειξη ότι μπορεί να πραγματοποιήσει το σκοπό του. Κι ανάλαβε έτσι την ύποχρέωση να μην άπογοητέψει πιά, να ξεελιχτεί όλοένα, να δημιουργήσει το θέατρο που όλοι περιμένουν.

ΑΛΚΗΣ ΘΥΛΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Το έκδοτικό κατάρστημα Βασιλείου έβγαλε σε βιβλίο τρία διηγήματα του Άντιγόνη, μεταφρασμέ-να απ' τη δ. Άθηνά Ι. Σαραντίδη, γνωστή στους ά-ναγνώστες μας από τη μετάφραση του «Σάββα», του «Πόγκου», που ξανακυλώνεται στο νέο βιβλίο, και τη «Μία ιστορία που δε θα τελειώσει ποτέ», που δημο-σιεύτηκε στον προηγούμενο τόμο του «Νουμά».

Η μετάφραση, που γέννησε απ' τα Ρώσους, μας

δίνει την εικάζια να γνωρίσουμε πλατύτερα το έργο του Ρούσσου καλλιτέχνη με τα δυο νέα διηγήματα, το «Σφοτάδι» και «Στην όμίχλη», που για πρώτη φορά μεταφράζονται στη γλώσσα μας. Σ' αυτά βόισκει κανείς το γνώριμο τόνο του συγγραφέα του «Κόκκι-νου Γέλιου», που με τη βαθεία του παρατήρηση, την ξεχωριστή του τέχνη και τη λαγαρή του έκφραση κα-τορθώνει να υποβάλει στην ψυχή τα δυνατότερα αι-στήματα, που τα παίρνει μέσ' από τη ζωή του δυστι-χιμένου ανθρώπου. Το διήγημα «Στην όμίχλη» ξε-χωρίζει, όχι μόνο μέσα στο έργο του Άντιγόνη, μα και σ' όλη τη σύγχρονη διηγηματογραφία.

Ένα μόνο μας ξαφνάζει στη μετάφραση αυτή. Η γλωσσική άκαταστασία. Μα' για αυτό θαρούμε πως δεν εδύνηται τόσο ή δ. Σαραντίδη, όσο ο διορθωτής του κ. Βασιλείου, που έννοει παντού και πάντα να χώνει τη μντίσα του. Άς άφησει τουλάχιστο τις ιδέες του για τα δημιουργικά του δοκίμια. Καιρός εί-ναι. Το βιβλίο πουλιέται 2,50 δραχμές και πρέπει να διάβαστεί από κάθε μορφωμένο.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

«Ελαστικά ποιήματα». — «Σκότσου», πολεμικό ρωμάντο.

— Δεκαεννιά ελαστικά ποιήματα » είναι ο τίτλος μιας μικρής συλλογής του Μπαλίζ Σαντάρο. Έλα-στικά ποιήματα! δεν μιλάει λίγο άκιν παραδοξολογία; Κι' όμως σ' αυτές τις δυο λέξεις υπάσχει μια όλόκλη-ρη αισθητική, που, καλά εφαρμοσμένη, μπορεί να δώ-σει πολύ όμορφα πράγματα. Είναι ή αισθητική που γε-ρεύει να μας γεννήσει ένα άδριοστο αίσθημα, δίχως να μας ικανοποιεί και την ηρωϊσμογεία μας; ε' που μας άφίνει περιδώριο για τους στοχασμούς μας και τα αίσθηματά μας, δίχως να ζητάει να μας τα δέσει και να μας καρφώσει άκίνητα. Είναι δηλαδή ή αισθητι-κή της μουσικής ποίησης, που ίσως ε' ένα όρισμένο βαθ-μό πρέπει να υπάσχει σε κάθε ποίηση. Πόση ελαστι-κότητα και πόση όμορφιά δεν βρίσκει στο άριστο-γρηματάκι του Παλαμά? α υ

Αμποτε ή μοίρα τ' όνειρο
πλάσμα πλάι σου να τ' ό στείλη
—κατά πώς τ' ό ελεε ή μάντιο—
με τ' ή χαρά τ' Άπορίη.

Αμποτε ή μοίρα, τ' ό Έρωτα
τ' ό φοβερό δοξάρι
να σου τ' ό κάμη άκκομπίσμα,
με τ' Άπορίη τ' ή χάση.

Κατά πώς τ' ό ελεε ή μάντιο,
ήμποτε μάντιο ή Μοίρα
να σ' άράξη στην όσση
με τ' Άπορίη τ' ή λύρα.

Όμως αυτό το πράμα είναι μια τέχνη πολύ δύσκο-λη, κι' έχει άνάγκη από άγνή κι' άυδόμητη ποιητική έμπνευση, που δεν μπορεί να την άντικαταστήσει ή διανοητική έργασία άπλάκι σε μίαν ιδέα. Γιατί ή αι-σθητική της ελαστικής ποίησης κερμάει στην αίσθη-τική των γρίφων και των άλλων άινιγματιών που δια-

βάλαμε στή «Διάπλαση» καὶ λόναμε στὰ παιδικὰ μας χρόνια. Ἔχουμε φράσεις δίχως ῥήμα, δίχως νὰ εἶναι ἐνκόλως ἐννοούμενον» ὅπως μᾶς ἔμαθε τὸ ανταρχικό λέξεις ποὺ στέκονται ξεκόλλητες δίχως νὰ ἔχουν καμιὰ θέση στὴ φράση· εἰκόνες χωρὶς κανένα σύνδεσμο μεταξὺ τους· καὶ στὸ τέλος· δίχως σίξη, δίχως μέτρο, μὲ σίχους τεπογραφικούς. ἄριστους καὶ ἄριμύρητους. Τέτοια εἶναι τοῦ λόγου τοῦ πολὺ, τὰ δεκαετηθὰ ἐλαστικά ποιήματα τοῦ Μπαλζ Σαντορά:

...Des Cosaques le Christ un soleil en décomposition des toits des somnambules des chèvres un lycanthrope Pétrus Borel la folie Pihver un génie fendu comme une pèche Lautréaumont Chagall pauvre gosse auprès de ma femme délectation morose les souliers sont éculés...

Αὐτὰ κάνουν δώδεκα σίχους, ὅπως θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν καὶ ὄχι τὴν δεκαοχτώ.

Μιὰ τέτοια ἐλαστικότητα δὲν ἔχει καμιὰ αισθητικὴ ἀξία γιὰ μᾶς τοῦλάχιστο, ἢ ἂν θέλει κανεὶς καλύτερα, ἔχει τὴν αισθητικὴ ποὺ εἶπαμε παραπάνω τῆς τελευταίας σελίδας στὴ «Διάπλαση». Τὸ ῥῶμα ἄλλοτε δὲν παρουσιάζει καμιὰ δυσκολία· γιατί, τὶ εὐκολότερο ἀπὸ τὸ νὰ γράφει κανεὶς σίχους ποὺ δὲν εἶναι σίχοι, δίχως σίξη, φράσεις ἄπλερες καὶ ἀσύνδετες, δίχως ἰσοκείμενα ἢ ῥήματα, ἢ ἀνταπόδοτες:

Poetischer Genuss unter Kopfbrechen ist unmöglich, λέει ὁ Σοπενζόνουο:

Ποιητικὴ ἀπόλαυση μὲ σπασσοκεφάλιασμα εἶναι ῥῶμα ἀδύνατο. Εἶναι μιὰ ἀλήθεια ποὺ δὲν ἔχουμε ἀρκετὴ φωνὴ νὰ τὴ φωνάξουμε ὅσο θὰ θέλαμε δυνατὰ μετόπισθ τὴν εὐκαιρία, αὐτὸς ποιητὴς μας.

— Ὅμως ὁ ποιητὴς Μπαλζ Σαντορά, δὲ γράφει μόνο ἐλαστικὰ ῥήματα· εἶναι ὁ συγγραφέας ἐνὸς ρομάντισου ποὺ κρίθηκε ἀρκετὰ εὐνοϊκὰ τώρα τελευταία στὸ Παρίσι. «Σκότωσα» εἶναι ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου καὶ ἡ ὑπόθεσί του μαζί, ποῦ, καθὼς φαίνεται, τὴν ἔγραψε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας. Πάντοτε μὲ τὸ ἀντικλασικὸ, κάπως φροντιστικὸ στὴν πιὸ ἡμερὴ μορφῇ, ἔφος περιγράφει τὸ πῶς, σὺν πάροισι ἐνὸς ρεαλιστικοῦ χωραζώματος, σκότωσε, καλεῖσθαις ὄμμα μὲ σῶμα, ἕνα Γερμανό. Τὸ ῥῶμα εἶναι κάπως ἀσυνήθιστο. Γιατὶ συνήθως οἱ πολεμικοὶ συγγραφεῖς μᾶς δείχνουν πληγωμένους καὶ σκοτωμένους, χωρὶα καὶ πολίτες γρομμισμένες, καὶ ρημαγμένες χώρες:

Τὸ ἀνεπὸταχο κάπως καὶ ἀπειθάρχητο ἔφος τοῦ Σαντορά, βοήσεται σὸν πόλεμο σὸ στοιχεῖο του: τὰ ἀντικλασικὰ ἐλαστικὰ του. Πάει νὰ πει κανεὶς πῶς γίνονται ποιοτήματα, ἀπαραίτητα γιὰ μιὰ περιγραφή τοῦ χόους καὶ τῆς καταστροφῆς. Καὶ ὅμως ἴσως δὲν εἶναι παρὰ ἀδυναμία τῶν συγγραφέων ἢ ἀνεπάρκεια τοῦ ρεαλιστικῶν ἐλαστικῶν ἔφος γιὰ μιὰ τέτοια περιγραφή. Καὶ εἴμωσι σχεδὸν βέβαιοι πῶς εἶναι ὁμοίος τὸν πόλεμο νὰ μποροῦσε νὰ διηγηθῆ καὶ τοῖτον τὸν πόλεμο μὲ τὴν ἴδιαν ἐπικὴ γαλήνη καὶ οὐδυνὴ πλαστικότητα, ὅπως καὶ τὸν Τρωικὸ. Μολταυτὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε τὸ γράφαμε, ἡ σημερινὴ πολεμικὴ φιλολογία δίνει τὸ πολέμου βλκὸ γιὰ τὸν ἀδριανὸ ἴσως συγγραφέα. —

— Rose des Vents, δηλαδή ὁ δίσκος τοῦ μου-

σουλα τῶν καραβιῶν φρον εἶναι χαραγμένοι οἱ 32, ἀέρηδες: εἶναι ὁ ἐλαστικὸς τίτλος μᾶς ἄλλος ἀλλογῆς ἀπὸ αὐτοὺς ἐλαστικὰ ποιήματα τοῦ Φίλιπ Σουπῶ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

— Ὁ κ. Μαυρολάκος - Noir - ἔβγαλε στὶς ἀρχὲς τοῦ Γεννάρου «Γελοιογραφικὸ Λεύκωμα», ποὺ κλεῖνει σ' αὐτὸ σχεδὸν ὅλη τὴ δουλειά του ποὺ μᾶς εἶχε παρουσιάσει ἀπὸ καιρὸ σὲ διάφορες ἐκδόσεις του, σατυρικά περιοδικὰ, καὶ τελευταία στὸ περιοδικὸ «Γέλιο», ποὺ ἔβγαζε ἡ Ἐταιρεία «Ἀνατολή». Τὰ Γράμματα ἀντιπροσωπεύονται στὸ νέο Λεύκωμα μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ πορτραῖτο τοῦ Παλαμᾶ, μὲ τὸν αὐθιγὸ κ. Ξενοπούλου, ποὺ κατάντησε ἀπαραίτητη βινιέττα σ' αὐτὸ τὸ εἶδος, καὶ μὲ τὸ χαριτωμένο σύμπλεγμα τῶν δυὸ Ταγκόπουλων, πατέρα καὶ γιοῦ, καὶ τοῦ Λιενθιντῆ τῆς Ἐταιρείας «Τύπος» κ. Κίμων Θεοδορόπουλου. Ἐχτός ἀπ' αὐτὰ, καὶ ἄλλα σκίτσα, μὲ σταθερὴ καὶ μελετημένη γραμμὴ, πότε λιτὰ καὶ ἀπέριττα καὶ πότε μὲ χόρμα καλοβαλμένο, στολίζουν τὶς τριάντα σελίδες τοῦ Λεύκουματος, ποὺ ἀξίζουν γιὰ στόλισμα σὲ κάθε σαλὸν καλλιτεχνικὸ, τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὴ συντακτικὴ καὶ τὸ νεοπλασματικὸ τοῦ καιροῦ μας.

Τὸ «Γελοιογραφικὸ Λεύκωμα» τοῦ κ. Μαυρολάκου βρίσκεται στὸν Καζάκη καὶ σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ πουλεῖται ἐκατὸ δραχμῆς.

— Ἡ καθηγήτρια τῆς Ἀπαγγελίας κ. Θεωνὴ Δρακοπούλου διαπαγγεῖλει τὴν ἐρχόμενη Παρασκευὴ στὴ σάλα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ὁδείου» ποιήματα τοῦ Γουπάση μὲ εἰσήγηση τοῦ Λέαντρου Παλαμᾶ γιὰ τὸν ποιητῆ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

— Τὴν Κυριακὴ τ' ἀπόγευμα δόθηκε στὸ Δημοτικὸ ἀπογευματινὸν συναυλία τοῦ καλοῦ μας βαρῦτονου Ι. Ἀγγελόπουλου, ποὺ φεύγει στὴν Εὐρώπη γιὰ ἀνώτερες σπουδές. Τραγουδῆσε μὲ τὴν τέχνη ποὺ τὸν χαρακτηρίζει ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸ γνωστὸ θεατρικὸ τοῦ Μέντelson, τὸν «Προφήτη Ἡλία», καὶ ἰταλικὰ τὸ «Pieta signiore» τοῦ Stradella Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἡ φωνὴ του ξετυλίχθηκε σ' ὅλες τὶς χροματιστές, εἶτανε στὰ ἑλληνικὰ συνθέματα τῶν ἀδερφῶν Λαμπιλέτ, ποὺ εἶναι τόσο δεμένα μὲ τὸ δημοτικὸ μοτίβο. Ἡ «Ἀρβανίτισσα» καὶ ὁ «Χωρισμός» τοῦ Πάλλη, μὲ τὴν ὁμοῖα μουσικὴ τοῦ Ν. Λαμπιλέτ, ἀρέσανε ξεχωριστά, ἔτσι γιὰ νὰ φανεῖ πῶς ὁ Ρωμῆος συγγινιέται περισσότερο μὲ τὸ Δημοτικὸ τραγικὸ ποὺ τὸ ξεῖ, παρὰ μὲ τὶς Βαλκανικὰς προστάσεις, ποὺ λίγο τὶς καταλαβαίνει.

Στὴ συναυλία τοῦ κ. Ἀγγελόπουλου ξανακούσαμε γιὰ στενὴν φορὰ τὴ δροσερὴ καὶ πλούσια φωνὴ τοῦ Λάππα, ποὺ, μ' ὅλες τὶς ἀντίρροφες, γιὰ μᾶς εἶναι τὸ δυνατότερο μέταλλο φωνῆς, τὸ πιὸ γυμνασμένο καὶ τὸ πιὸ ἐκφραστικὸ.

G. T.

* * *

Ἡ δευτέρη συμφωνικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου.

— Τὴν περασμένη Δευτέρᾳ (13 τοῦ Γεννάρου) δόθηκε στὸ Δημοτικὸ Θεάτρο ἡ δευτέρη συμφωνικὴ συ-

νανλία της δεχτήστρας του νέου Έλληνικού Ώδειου. Η Εισαγωγή των «Μαστροτραγουδιστάδων» του Βάγγερ παίχτηκε με ακρίβεια και προσοχή, καθώς και τα τρία κομμάτια του Ντεμπούσι. Το τραγούδι της «Σκέπερ» πολύ καθαρό και το θαυμαστό παίξιμο του Ρώσσου βιολιστή κ. Μπορίσοφ καταμάγεψε το ακροατήριο. Το «Ξημέρωμα των Χριστουγέννων», που λούντιο της τρίτης πράξης από το μουσικόδραμα του κ. Καλομοίση, το «Δαχτυλίδι της Μάννας», δόθηκε από την δεχτήστρα πολύ καλά. Ο μάστορας Καλομοίσης τόσο μελετημένος φανερώθηκε, που έβγαλε πέρα και τον ακόλουθο άλλο: Διεύθυνε τα περισσότερα κομμάτια από δέξω, χωρίς βιβλίο με νότες, και μονάχα με τη μνήμη του.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»,

Τὸ ἄρθρο «Ὁ Σκληρὸς στὰ τελευταῖα του» τυπώθηκε με πολλὰ λάθη. Ἀφίνοντας τῶλλα, ὅπως καὶ τὴς ὀρθογραφικῆς ἀνωμαλίας, ξαναγράφω ἐδῶ, ὅπως τὴς εἶχα, καὶ παρακαλῶ νὰ τὴς ξανατυπώσεις, τὴς πρώτης γραμμῆς τῆς δεύτερης στήλης στὴ σελ. 30 :

«Πάνου στὴν ἀστασία μάλιστα τοῦ Ρωμοῦ, ἔξοκασε τοῦ Σκληροῦ ἢ ἀγανάκτηση: Τς τς τς! Ἐμπόλαιος πάντα, πάντα! Δὲν ἐννοεῖ νὰ φιξαριστεῖ (εἶναι ἢ λέξη του)! Δὲν ἐννοεῖ νὰκολουθήσει ἕνα δρόμο, ἕνα πῶρογραμμα καὶ νὰ ἐνεργεῖ σύμφωνα με ἀρχές. Ἐνθουσιάζεται σήμερα με τοῦτο, εἶπιο με τῶλλο, φρονιάζει κτλ.»

Καὶ τὸ «ἀναπάντεχος», πὸν τὸ βλέπω διὸ φρεσ, δὲν εἶναι βέβαια λάθος, μὰ γὰρ εἶχα «ἀναπάντεχος».

Γεῖά σου
Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΙ ΜΗ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ!

Ἀγαπητὲ Νουμᾶ,

Θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ δημοσιέψεις τὸ ἀκόλουθο παιδιὸν πνεύματος εἶναι παρμένο ἐκ τοῦ φυσικοῦ.

Ὁ Καθηγητὴς τῶν Φυσικῶν στὸ Πολυτεχνεῖο κόνοντας τὸ μάθημά του, θέλει νὰ ζάμει καὶ λίγη φιλολογία.

«... καὶ ἔξερετε, κύριοι, ἢ λέξεις «νερό» εἶναι Ὀμηρικὴ καὶ γίνεται ἀπὸ τὸ «νηρόν» ἐξ οὗ καὶ νηρεῖς, εἶναι δὲ πὸ παλιὰ καὶ ἀπὸ τὸ «ὔδωρ», γι' αὐτὸ δὲν εἶναι παράδοξο νὰ τὴν πετάξουν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα οἱ δημοτικισταί, πὸν μισοῦν κάθε προγονικὸ καὶ θέλουν νὰ μάσουν λέξεις Βουλγαρικῆς καὶ Τούρκικῆς μέσας!

Μ' ὄλο τῆς λοιπὸν τὸ δικαίον νὰ φωνάζει ἢ μακρομοίρα ἢ κοινονία: «κρῶμα στ' ἀλείφι πὸν σὲ τῶττα».

Μὲ ἐπόληψη
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

MERGURE DE FRANCE. (15 Δεκ). *Σὸς Νουμᾶ!* Ὁ συγγραφέας καὶ τὸ γεγονός.—*Emil Berger*: διὸ ποιήματα.—*Πιέτ—Πῶλ Πλάν*: ὁ Μολιέρους κ' ὁ Κορνέιγ.—κτλ.—Ἐπιθεώρηση τοῦ 15ῆμερου.

REVUE CRITIQUE. (Δεκεμβρ.) *Ζ. Ραβιν*: ὁ Φῶς κ' ἢ ἀπόφαση.—*Ζ. Λονιόν*: ὁ ἔρωτας στὸ μεσοίωνα.—*Ζαβιέ ντε Κορβίλ*: Διαβάτοντας τὸν Ὀμηρο στὸ μέταπο.—*Ἐνρ. Μαρσόν*: Ὁ Σταντὴλ καὶ ἡ Ἰταλία.—*Φερνάν*: ποιήματα.—*Ἄντρι Ταρβ*: Ἐποινίη, νουβέλλα.—Ἐπιθεώρηση κτλ.

ΦΤΑΣΑΝΕ καὶ πουλοῦνται στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας «Τύπος» (Σοφοκλέους 3), στὸ Σοσιαλιστικὸ Κέντρο (Παπαρηγοπούλου 15), στὸ Ἐλευθεροδότη καὶ τοῦ Βασιλείου «ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ» τοῦ Γ. Σκληροῦ (δραχμ. 7.)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΤΑ:

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ

ΔΡΑΧ. 4

ΕΤΑΙΡΙΑ «ΤΥΠΟΣ», ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΚΛΕΚΤΟΤΕΡΑΝ ΠΕΛΑΓΕΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΟΝ
ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ 1901 **ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ**
ΤΟΥΛ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΩΑΣΤΕΙΟΥ 3

“Le Gaulois,”

ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΑΛΛΙΚΗΣ

Ὁδὸς Φιλελλήνων 14

Διευθυντής: **Σ. ΣΑΡΙΒΑΖΕΒΑΝΗΣ**

καθηγ. τῆς Γαλλ. ἐν τῇ Δημοσίᾳ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν
Νέαι τάξεις ἀπὸ τῆς 1ης καὶ 15ης Νοεμβρίου
δι' ὅλα τὰ τμήματα (elementaire, moyen καὶ Supérieur). Εἶδμαι τάξεις διὰ δεσποινίδας καὶ κνρίας. Ἀδασκομένη μέθοδος ἢ παγκοσμίου φήμης μέθοδος Alge με ἄριστα ταχέα καὶ ἀσφαλῆ ἀποτελέσματα. Πληροφορία καὶ ἐγγραφαὶ κατ' ἐπίστην ἰστέραν ἀπὸ 5—8 π. μ.

ΦΑΡΜΑΚΑΠΟΘΗΚΗ

Α. ΣΑΚΑΛΗ—Π. ΜΠΑΚΑΚΟΥ

Ἰλα τεῖα Ὀμοιοῖας

Henrys Magnesia—Seidlitz powder—Scrubbs Ammonia—Enos fruit Salt—Atkinsons Eau de Cologne—Asthma cigarets—Sanitas fluid et powder—Cherry tooth paste—Thymol tooth powder—Cuticura Soap—Cuticura ointment—Peats Soap, ὅς καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν φαρμακευτικῶν σαπῶνων, παρελήφθησαν ἐξ Ἀγγλίας καὶ πουλοῦνται χονδρικῶς καὶ λιανικῶς.

ΔΗΛΩΣΗ

“Ὅσοι παρακολουθοῦν τὸ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ καὶ ὅσοι θέλουν νὰ τὸν διαβάσουν τώρα καὶ δὲν ἔχουν τὰ πρώτα φύλλα, μποροῦν νὰ τὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν ἑταιρεία «Τύπος» καὶ θὰ τοὺς τὰ στείλει ἀμέσως.